

نقش میانجی گرایانه هیجان خواهی در رابطه اشتیاق به شبکه‌های اجتماعی و سبک دل‌بستگی با انسجام خانواده در زنان متأهل

ابراهیم نامنی*؛ فاطمه نجفی^۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۴/۱۷

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۷/۷

چکیده

پژوهش حاضر باهدف بررسی نقش میانجی گرایانه هیجان خواهی در رابطه اشتیاق به شبکه‌های اجتماعی و سبک دل‌بستگی با انسجام خانواده در زنان متأهل انجام شد. **روش:** روش پژوهش حاضر توصیفی و از نوع همبستگی است. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل کلیه زنان متأهل دانشگاه آزاد اسلامی واحد نیشابور است. ۲۰۰ نفر به‌عنوان نمونه پژوهش به‌صورت در دسترس و داوطلبانه انتخاب شدند. جهت جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه هیجان خواهی زاگرمین (۱۹۹۹)، مقیاس دل‌بستگی بزرگ‌سالان هازن و شیور (۱۹۸۷)، پرسشنامه استفاده از شبکه‌های اجتماعی سلیمی (۱۳۹۳) و پرسشنامه انسجام خانواده سامانی (۱۳۸۱) استفاده گردید. داده‌های پژوهش با استفاده از روش‌های همبستگی و تحلیل مسیر و با استفاده از نرم‌افزار آموس و اسپاس مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. **یافته‌ها:** یافته‌ها نشان داد هیجان خواهی در رابطه اشتیاق به شبکه‌های اجتماعی و سبک دل‌بستگی با انسجام خانواده در زنان متأهل نقش میانجی‌گرانه معنی‌داری ایفا می‌نماید و بین اشتیاق به شبکه‌های اجتماعی و سبک دل‌بستگی با انسجام خانواده در زنان متأهل رابطه معنی‌داری وجود دارد (p<۰/۰۵). **نتیجه‌گیری:** بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر می‌توان نتیجه گرفت که رابطه اشتیاق به شبکه‌های اجتماعی و سبک دل‌بستگی با انسجام خانواده در زنان متأهل یک رابطه خطی ساده نیست و هیجان خواهی می‌تواند این رابطه را میانجی نماید.

کلیدواژه‌ها: هیجان خواهی، اشتیاق به شبکه‌های اجتماعی، سبک دل‌بستگی، انسجام خانواده.

۱. * استادیار مشاوره دانشگاه حکیم سبزواری. E-mail: a.namami@hsu.ac.ir

۲. کارشناسی ارشد مشاوره و راهنمایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد نیشابور.

مقدمه

خانواده از لحاظ تربیتی و اجتماعی دارای اهمیت و جایگاه ویژه‌ای است و بر این اساس دستیابی به جامعه سالم وابسته به سلامت خانواده است و نیز تحقق سلامت خانواده وابسته به سلامت روانی میان اعضای آن است (امینی و حیدری، ۱۳۹۵). در این میان، توجه به وظایفی که زن در زندگی زناشویی بر دوش دارد بیش‌تر از هر چیزی دارای اهمیت است، چرا که رعایت این وظایف از سوی زن مایه پابرجایی و انسجام خانواده و برپایی انس و آرامش میان اعضای خانواده می‌گردد (پارسا، رستمی و سجادی، ۱۳۹۵). لازم به ذکر است، مؤلفه‌های ساختار قدرت و انسجام خانواده نقشی اساسی در کارآمدی خانواده دارند (سلیمانی، عظیمیان و نظری، ۲۰۱۶). انسجام، به‌عنوان یکی از ساختارهای پرنفوذ خانواده، بعد مهمی برای تلاش جهت درک متقابل در میان اعضای خانواده است (حسین‌خانزاده، عیسی‌پور، یگانه و محمدی، ۲۰۱۳). خانواده منسجم، توسط جو خانوادگی حمایتی و تفاهم و درک اعضای آن شناخته می‌شوند که اعضای آن تمایل به درک و کمک برای برطرف کردن نیازها و دغدغه‌های افراد خانواده دارند (نظیر، سیدرا، ملیک و فلک، ۲۰۱۲). انسجام خانواده یعنی با هم بودن اعضای خانواده که احساس همبستگی، پیوند و تعهد عاطفی نسبت به یکدیگر دارند (السون^۱، ۲۰۱۰). به‌عبارت‌دیگر، انسجام خانواده (پیوند عاطفی و هیجانی بین اعضای خانواده و احساس نزدیک بودن) از طریق احساس تعلق و پذیرش در سیستم خانواده ابراز می‌شود (وایلاتا، تمپلتون، آردلت و مایر^۲، ۲۰۱۶). یکی از متغیرهای قابل اعتنا در انسجام خانواده، دل‌بستگی است که از بطن خانواده شکل می‌گیرد. رابطه بین انسجام خانواده و متغیرهای شخصیتی، در اصل به نظریه دل‌بستگی برمی‌گردد که به‌ویژه با مفاهیم اعتماد و قابلیت اعتبار یک رابطه سروکار دارند (کانتزاس^۳، فینی و ویکنسون^۴، ۲۰۱۰). در همین راستا، فوجموری، هایاشی، فوجوارا و ماتسوکا^۴ (۲۰۱۷) در پژوهشی رابطه بین سبک‌های دل‌بستگی با انسجام خانواده نشان دادند که بین

^۱ Olson, D.H

^۲ Vaillanta, G.J. Templeton, M. Ardel, S.E & Meyer, S

^۳ Karantzas, G.C. Feeny, J.A & Wilkinson, R

^۴ Fujimori, A. Hayashi, H. Fujiwara, Y. & Matsusaka, T

سبک دل‌بستگی ایمن و انسجام خانواده رابطه مثبت معنی‌دار و بین سبک دل‌بستگی اجتنابی و دوسوگرا با انسجام خانواده رابطه منفی معنی‌داری وجود دارد. همچنین دل‌بستگی به معنای پیوند عاطفی است که در کودکی، بین کودک و مراقب اصلی وی شکل می‌گیرد و بر رشد اجتماعی و احساس کودک در کل زندگی مؤثر است (مؤذنی، آقایی و گل پرور، ۱۳۹۳). سبک‌های دل‌بستگی، تعیین‌کننده قواعد عاطفی، شناختی و راهبردهایی است که واکنش‌های هیجانی را در افراد و روابط بین شخصی هدایت می‌کند (بیکر و هورگر، ۲۰۱۲).

اینثورت^۲ (۱۹۸۹) سه سبک دل‌بستگی کلی را معرفی کرد: سبک دل‌بستگی ایمن، سبک دل‌بستگی نایمن اجتنابی و سبک دل‌بستگی نایمن دوسوگرا. افراد با دل‌بستگی ایمن، سطح بالاتری از اعتماد و رضایت و سطح پایین‌تری از تعارضات را دارند، درحالی‌که افراد با دل‌بستگی دوسوگرا با عدم تعادل در احساسات و تعارضات بیشتر و افراد با دل‌بستگی اجتنابی با رضایت و صمیمیت کمتر و تعارضات بیشتر مشخص می‌شوند (نایی نیا، سالاری و مدرس غروی، ۱۳۹۰). علاوه بر مؤلفه سبک دل‌بستگی که بر کارکرد فرد و انسجام خانواده او اثرگذار است، مؤلفه‌های بسیار دیگری نیز انسجام خانواده را تحت تأثیر قرار می‌دهند. امروزه مسائل بسیاری با توجه به رشد فناوری، خانواده‌ها را تحت تأثیر قرار داده است. وسایل ارتباطی نوین که با هجوم بی‌امان در خانه‌ها راه یافته است، فاصله قابل توجهی بین افراد به وجود آورده است که این فاصله و شکاف با دور ساختن اعضای خانواده موجب کاهش انسجام در روابط خانواده شده است (فاضلی، ۱۳۹۱) و با تغییر ارزش‌های مدرن به جای ارزش‌های سنتی، سبک زندگی غربی را ترویج نموده و چالش جدی بین الگوهای رفتاری زوجین ایجاد نموده است (برات دستجردی و صیادی، ۱۳۹۴). در همین راستا، والنزولا، هالپرن و کاتز^۳ (۲۰۱۴) در پژوهشی به این یافته رسیدند که استفاده از شبکه‌های مجازی فیس‌بوک در طول سالهای ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۰ بهزیستی روانی

^۱ Baker, C.N & Horger, M

^۲ Ainsworth, M

^۳ Valenzuela, S. Halpern, D. & Katz, J

زوجین را کاهش داده و منجر به بالا رفتن آمار طلاق شده است. همچنین سولتاننا^۱ (۲۰۱۷) در پژوهشی با محوریت بررسی تأثیر استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر روابط خانوادگی این یافته را عنوان نمود که استفاده بیش از حد از شبکه‌های اجتماعی منجر به شکست روابط اعضای خانواده با یکدیگر می‌شود و در نتیجه انسجام خانواده کاهش می‌یابد.

شبکه‌های اجتماعی یکی از انواع رسانه‌های اجتماعی محسوب می‌شوند. امروزه، استفاده از ماهواره و شبکه‌های اجتماعی مجازی همچون فیس‌بوک، توئیتر، تلگرام و... باعث شده است حجم وسیعی از اطلاعات و برنامه‌های برون‌مرزی و فراستانی به فضای فکری جوامع وارد شود و بر ابعاد مختلف زندگی فردی و جمعی تأثیر بگذارد (شامانی، واحدی و نوروزی، ۱۳۹۵). از جمله کارکردهای شبکه‌های اجتماعی مجازی، افزایش و تقویت تعاملات اجتماعی در فضای مجازی و گردهمایی صدها میلیون کاربر در اینترنت است که بدون هیچ محدودیتی از نظر مرز، زبان، جنس و فرهنگ، به تعامل و تبادل اطلاعات می‌پردازند. کاربران می‌توانند پروفایل‌های دیگران را ببینند و از طریق برنامه‌های کاربردی مختلف مانند ایمیل و چت با یکدیگر ارتباط برقرار کنند (پمپک^۲، ۲۰۰۹). از جمله نقاط قوت این شبکه‌ها: ابزار ترویج و تبلیغ فرهنگ صحیح و ارزش‌های اخلاقی در خانواده‌ی ایرانی - اسلامی، ابزارهایی برای ترویج خلاقیت فردی و جمعی اعضای خانواده، تأسیس و راه‌اندازی شبکه‌ها / رسانه‌های اجتماعی بومی با محوریت حمایت از دوست‌یابی‌های سالم و سرگرمی‌های مفید، ارتقاء سطح دانش و معرفت اعضای خانواده، جاکنندگی و آشنایی اعضای خانواده با جهان بیرون و تعامل صحیح با آن، بهینه‌سازی روابط بین اعضای خانواده و در نتیجه بهبود انسجام خانواده است (خجیر، ۱۳۹۶).

نقاط تهدید این شبکه‌ها: تناسب نداشتن محتوای فرهنگ غربی با خانواده‌ی ایرانی، تحمیل و تبلیغ اندیشه‌ها و کالاهای غربی و بسط شبکه‌ی نیاز در بین اعضای خانواده، تغییر سبک زندگی در خانواده‌ی ایرانی، رواج نابهنجاری اجتماعی، انحرافات اجتماعی و حتی نابهنجاری مدنی و انتقال تجارب در این زمینه‌ها، کاهش احساسات و کاهش کیفیت روابط

^۱ Sultana, S

^۲ Pempek, T

میان اعضای خانواده، تشدید مدگرایی و مصرف گرایی، اعتیاد به شبکه‌های مجازی و پیامدهای روحی متفاوت برای اعضای خانواده چون افسردگی، خجالتی شدن، گوشه‌گیری و تمایل به دوری از اجتماع و کاهش اعتماد به نفس، اختلافات زناشویی، رواج روابط فرا زناشویی و روابط غیرمجاز، سردی بین زوجها، اختلال‌های جنسی و روابط نابهنجار و در نتیجه کاهش انسجام خانواده است (خجیر، ۱۳۹۶). لازم به ذکر است طبق تحقیقات انجام شده همچون پژوهش خسروی و صحرائی (۱۳۹۰)، مبنی بر رابطه اعتیاد به فضاهای مجازی با عملکرد خانواده، این نتیجه را نشان داد که اکثر افرادی که اعتیاد به شبکه‌های مجازی داشتند با خصیصه‌هایی چون صرف وقت فراوان برای آنلاین بودن، احساس بی‌حوصلگی در خارج از شبکه‌های مجازی، بی‌قراری یا زودرنجی فرد هنگام ایجاد وقفه در استفاده از شبکه شناخته می‌شوند که می‌توان گفت استفاده بیمارگونه و اعتیاد به شبکه‌های مجازی منجر به اختلال در زندگی فردی و اجتماعی می‌شود و استفاده آن در هنگام ضرورت برای فرد مشکل‌ساز نخواهد بود. علاوه بر این، لويس، نایت، جرمونی، بنستید، جوزف و پولی^۱ (۲۰۱۵)، در تحقیقی ارتباط بین میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی و روابط خانوادگی را مورد بررسی قرار دادند و این یافته را نشان دادند که بین میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی با کاهش روابط خانوادگی و کاهش ارتباطات رودرو و کاهش تعامل با خانواده رابطه معنادار وجود دارد.

با عنایت به مطالب عنوان شده و روابط بین دو مؤلفه‌ی سبک‌های دل‌بستگی و اشتیاق به شبکه‌های اجتماعی با انسجام خانواده، در این پژوهش محقق در پی عاملی است که بتواند روابط بین عوامل مذکور را میانجی‌گری نماید؛ با توجه به اینکه هیجان خواهی یکی از ویژگی‌های شخصیتی افراد و از مؤلفه‌های تأثیرگذار بر سازگاری زناشویی زوجین می‌باشد از این عامل به‌عنوان میانجی بین مؤلفه‌های مذکور در تحقیق حاضر استفاده می‌گردد. در واقع هیجان خواهی به‌عنوان یک خصیصه شخصیتی در گستره هیجانی موضوعی بسیار ملاحظه پذیر در حیطه روابط زناشویی است که آثار مشهود و نتایج انکارناپذیری بر انسجام خانواده

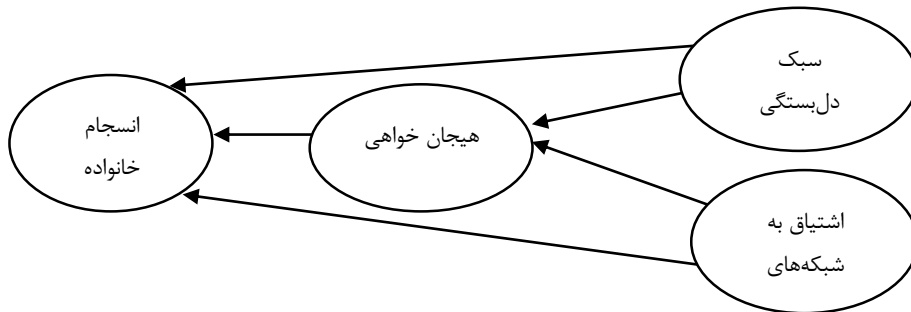
^۱ Lewis, A. Knight, T. Germanov, G. Benstead, M. Joseph, C & Poole, L

و روابط عاطفی زوجین دارد (مطهری، بهزاد پور و سهرابی، ۱۳۹۲). در همین راستا، سیاوشی، جهانیان، عباسی اصل و مفاخری (۲۰۱۶)، در پژوهشی تحت عنوان رابطه بین هوش هیجانی و هیجان خواهی با رضایت زناشویی بین معلمان زن این یافته را به دست آوردند که افرادی که از سطح بالای هیجان خواهی برخوردارند میزان کمتری رضایت زناشویی داشتند؛ چرا که افرادی کم حوصله و تنوع طلب هستند.

هیجان خواهی یک ویژگی شخصیتی است که اولین بار توسط زاگرن، نظریه پرداز زیست‌شناختی که متأثر از دیدگاه آزینگ بود مطرح و توصیف شد (کریمی، ۱۳۹۵). طبق نظریه زاگرن، هیجان خواهی تحت عنوان نیاز به تجارب و احساس‌های گوناگون، پیچیده، بدیع و تمایل به خطرجویی تعریف شده است (شولتز و شولتز، ۱۹۹۴؛ ترجمه سیدمحمدی، ۱۳۹۵). به عبارتی، هیجان خواهی نوعی تمایل ارثی برای شروع یک فعالیت مشتاقانه در پاسخ به محرک‌های جدید است. افراد با هیجان خواهی بالا معمولاً افرادی تنوع طلب، کم حوصله، تکانشی در رسیدن به پاداش، ناتوان از پذیرش ناکامی و عموماً نظم ناپذیر هستند (اسمورتی^۱، ۲۰۱۴). در واقع هیجان خواهی یک استعداد مزاجی برای ریسک پذیری و یک ویژگی شخصیتی با ریشه‌های زیستی که به وسیله نیاز به هیجان و تجارب شدید، تازه و پیچیده تعریف می‌شود. این تجارب و هیجان در قالب حوزه‌های رفتارهای فیزیکی، اجتماعی، حقوقی و مالی قرار می‌گیرد (اسکالس^۲ و همکاران، ۲۰۱۴). با عنایت به مطالب عنوان شده و نقش هیجان خواهی در حیطه روابط زناشویی؛ محقق در پژوهش حاضر به دنبال پاسخگویی به این سؤال کلی است که آیا هیجان خواهی در رابطه اشتیاق به شبکه‌های اجتماعی و سبک دل‌بستگی با انسجام خانواده در زنان متأهل نقش میانجی‌گرانه ایفا می‌نماید؟ همچنین در پی یافتن پاسخ به این سؤال است که آیا بین شبکه‌های اجتماعی و سبک دل‌بستگی با انسجام خانواده رابطه وجود دارد؟ با توجه به مبانی نظری مطرح شده، مدل مفهومی پژوهش در قالب شکل ۱ طراحی شد.

^۱ Smorti, M

^۲ Scalese, M

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

روش پژوهش

پژوهش حاضر با روش کمی، توصیفی و از نوع همبستگی به روش تحلیل مسیر انجام شد. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانشجویان زن متأهل دانشگاه آزاد اسلامی واحد نیشابور است که در فاصله زمانی بهمن تا خرداد ماه سال ۹۶ در این پژوهش شرکت کردند. نمونه مورد مطالعه ۲۰۰ نفر از جامعه مذکور است که به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. روش گردآوری اطلاعات در این تحقیق میدانی است و به دلیل ماهیت موضوع تحقیق، اطلاعات از طریق پرسشنامه جمع‌آوری گردید. در پژوهش حاضر جهت جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه هیجان خواهی زاگرن (۱۹۷۸)، مقیاس دل‌بستگی هازن و شیور (۱۹۸۷)، پرسشنامه استفاده از شبکه‌های اجتماعی سلیمی (۱۳۹۳) و انسجام خانواده سامانی (۱۳۸۱) استفاده شد که در ادامه به‌طور کامل به توصیف پرسشنامه‌ها پرداخته شده است. در تحقیق حاضر جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها و معناداری فرضیه پژوهش از روش معادلات ساختاری و ضریب همبستگی استفاده شد.

پرسش‌نامه انسجام خانواده: سامانی (۱۳۸۱) این مقیاس را بر پایه بررسی متون موجود در زمینه همبستگی و با الهام از الگوی ترکیبی اُلسون (۱۹۹۹) ساخته است. این مقیاس دارای ۲۸ پرسش است و در مقابل هر گویه طیف لیکریتی (کاملاً موافقم، موافقم، نظری ندارم، مخالفم و کاملاً مخالفم) وجود دارد. برای هر گویه نمره‌ای از (۱=برای کاملاً موافقم) تا (۵ برای کاملاً مخالفم) در نظر گرفته شده است. بیشترین نمره قابل

اکتساب در این آزمون ۱۴۰ و کمترین ۲۸ بود. مطالعه مقدماتی رضویه و سامانی (۱۳۷۹)؛ به نقل از میرزایی کوتنایی، حسین خانزاده، اصغری و شاکری نیا، (۱۳۹۴) در خصوص این مقیاس بر اساس ۸ عامل (همبستگی با پدر، مادر، مدت تعامل، مکان، تصمیم‌گیری، ارتباط عاطفی، روابط زناشویی و رابطه والدین با فرزندان)، حاکی از کفایت این مقیاس برای ارزیابی همبستگی فرد با والدین بود. در مطالعه سامانی (۱۳۸۱)، ضریب پایایی مقیاس به روش باز آزمایی ۰/۹۱ و به روش آلفای کرونباخ ۰/۷۶ گزارش کرد. در مطالعه میرزایی کوتنایی و همکاران (۱۳۹۴) نیز جهت تعیین پایایی از روش آلفای کرونباخ استفاده شد و مقدار آن ۰/۶۰ به دست آمد.

پرسشنامه استفاده از شبکه‌های اجتماعی

خدمات شبکه اجتماعی مجازی بیشتر بر جامعه مجازی آنلاین و ارتباطات کامپیوتری واسط متمرکز است. در پژوهش حاضر منظور از شبکه‌های اجتماعی، شبکه‌های اجتماعی مجازی همچون فیس‌بوک، توئیتر و تلگرام است. این پرسشنامه توسط سلیمی در سال ۱۳۹۳ طراحی شده و دارای ۲۰ گویه و بر اساس طیف لیکرت می‌باشد. برای هر گویه پنج طیف کاملاً موافقم ۵، موافقم ۴، نظری ندارم ۳، مخالفم ۲ و کاملاً مخالفم ۱ در نظر گرفته شده است. برای روایی و اعتبار پرسشنامه خود سازنده در سال ۱۳۹۳ در پژوهشی با عنوان بررسی نقش شبکه‌های اجتماعی بر میزان پرخاشگری دانش آموزان مقطع متوسطه ناحیه ۳ کرمانشاه انجام داد و پایایی پرسشنامه را با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۹ گزارش داد.

پرسشنامه سبک دل‌بستگی (هازن و شیور): الگوی دل‌بستگی که اولین بار توسط بالبی در زمینه رشد کودکان بکار رفت و توسط اینثورت قابل بهره‌برداری شد توسط هازن و شیور در سال ۱۹۸۷ در سه گروه دل‌بستگی ایمن، دل‌بستگی دوسوگرا و دل‌بستگی اجتنابی و برای روابط دل‌بستگی بزرگسالان دنبال شد (مؤذنی و هم‌کاران، ۱۳۹۳). مقیاس دل‌بستگی بزرگسالان یک پرسشنامه ۱۵ سؤالی است و سه دل‌بستگی ایمن، اجتنابی و دوسوگرا را در مقیاس پنج درجه‌ای لیکر از خیلی کم -۱ تا خیلی زیاد -۵ موردسنجش قرار دهد. کمینه و بیشینه نمره‌ی آزمودن در خرده مقیاس‌های پرسشنامه ترتیب ۵ و ۲۵ هست؛ که اولین بار توسط بالبی در زمینه رشد کودکان بکار رفته و توسط اینثورت قابل بهره‌برداری شد و در ایران در دانشجویان دانشگاه تهران هنجاریابی شده است. در پژوهش هازن و شیور

(۱۹۹۵؛ به نقل از خالق خواه و بابائی منقاری، ۱۳۹۳) ضریب آلفای کرونباخ (پایایی) پرسش‌های خرده مقیاس‌های ایمن، اجتنابی و دو سوگرا در مورد یک نمونه دانشجویی برای دانشجویان دختر ۰/۸۶، ۰/۸۳ و ۰/۸۴ و برای دانشجویان پسر ۰/۸۴، ۰/۸۵ و ۰/۸۶ محاسبه شد که نشانه همسانی درونی خوب مقیاس دل‌بستگی بزرگ‌سال بوده است. ضریب توافق کندال (روایی) برای سبک‌های دل‌بستگی ایمن، اجتنابی و دو سوگرا به ترتیب ۰/۶۱، ۰/۷۵ و ۰/۷۵ محاسبه گردید. ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه‌ی سبک‌های دل‌بستگی برای مؤلفه‌های سبک دل‌بستگی ایمن، سبک دل‌بستگی اجتنابی و سبک دل‌بستگی دو سوگرا در پژوهش قنبری هاشم‌آبادی، حاتمی و رزانه، اسمعیلی و فرحبخش (۱۳۹۰) به ترتیب برابر است با ۰/۸۶، ۰/۸۳ و ۰/۸۴ و در پژوهش حاضر نیز ضریب آلفای کرونباخ برای مؤلفه‌های مذکور به ترتیب ۰/۵۳/۴۸، ۰/۰ و ۰/۴۷ به دست آمده است.

پرسشنامه هیجان خواهی

به منظور جمع‌آوری اطلاعات در مورد هیجان خواهی آزمودنی‌ها از مقیاس هیجان خواهی زاگرمین استفاده شد. این مقیاس، شکل خلاصه شده‌ای از فرم چهارم مقیاس هیجان خواهی ماروین زاگرمین است که در سال ۱۹۷۸ تهیه و تدارک گردیده است. ماده‌های این مقیاس از ۴۰ ماده که به صورت سؤال‌های دوجزئی تشکیل شده است. در نهایت یک نمره کل و ۴ نمره برای زیر مقیاس‌های هیجان و ماجراجویی، تجربه طلبی، بازداری زدایی و ملال‌پذیری به دست آمده می‌آید. در تعبیر و تفسیر نتایج باید توجه داشت که همیشه نمرات بالاتر بیان‌کننده‌ی سطح هیجانی شدید و نمرات پایین‌تر مبین سطح هیجان خواهی خفیف است. اعتبار درونی آزمون را کروزلا^۱ در سال ۱۹۷۸ برای خرده مقیاس‌های ماجراجویی، تجربه طلبی، بازداری زدایی و ملال‌پذیری و نمره کل به ترتیب ۰/۸۱، ۰/۶۵، ۰/۷۸، ۰/۶۵ و ۰/۸۳ گزارش کرده است. در پژوهش کججاف و همکاران (۱۳۸۶) به نقل از کرمانی مامازندی و دانش، (۱۳۹۰) اعتبار آزمون هیجان خواهی زاگرمین با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون و با روش بازآزمایی (به فاصله دو هفته) ۰/۷۹ به دست آورد.

یافته‌ها

^۱ Corulla, A

داده‌های به‌دست‌آمده از نمرات این پژوهش در دو سطح توصیفی و استنباطی تحلیل می‌گردد. برای توصیف داده‌های مربوط به نمونه، ابتدا به محاسبه شاخص‌های مرکزی و پراکندگی متغیرهای پژوهش پرداخته شد که به شرح زیر است:

جدول ۱- یافته‌های توصیفی مؤلفه‌های سبک دل‌بستگی، هیجان‌خواهی، اشتیاق به شبکه‌های اجتماعی و انسجام خانواده

مؤلفه	ابعاد متغیر	تعداد	میانگین	انحراف معیار	کجی	کشیدگی
سبک دل‌بستگی	ایمن	۲۰۰	۱۲/۷۱	۳/۲۵	۰/۰۹	۰/۳۳
	اجتنابی	۲۰۰	۱۵/۶۸	۳/۳۱	-۰/۱۰	-۰/۰۸
	دوسوگرا	۲۰۰	۱۳/۳۰	۳/۱۶	۰/۱۷	۰/۲۹
هیجان‌خواهی	تجربه طلبی	۲۰۰	۳/۲۰	۱/۸۷	۰/۳۲	-۰/۳۹
	ماجراجوئی	۲۰۰	۳/۰۹	۱/۹۱	۰/۱۹	-۰/۵۹
	ملال‌پذیری	۲۰۰	۳/۵۸	۱/۷۷	۰/۰۰۱	-۰/۷۹
	گریز از بازداری	۲۰۰	۳/۵۶	۱/۴۸	۰/۳۷	۰/۳۵
	نمره کل هیجان‌خواهی	۲۰۰	۱۳/۴۳	۶/۱۷	۰/۱۸	-۰/۴۲
شبکه‌های اجتماعی	اشتیاق به شبکه	۲۰۰	۴۴/۶۳	۱۸/۰۱	۰/۱۸	-۰/۱۴
انسجام خانواده	انسجام خانواده	۲۰۰	۸۷/۴۸	۱۲/۳۱	-۰/۱۱	۰/۱۶

همان‌طور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود بالاترین میانگین متعلق به انسجام خانواده و پایین‌ترین میانگین متعلق به خرده‌مقیاس هیجان‌خواهی (ماجراجوئی) می‌باشد. جهت بررسی

نرمال بودن داده‌ها از آزمون کجی و کشیدگی استفاده شد که نتایج آن در تمامی متغیرها بین $+1/96$ تا $-1/96$ می‌باشد که نشان از نرمال بودن داده‌ها است.

با توجه با این نکته که ماتریس همبستگی مبنای تجزیه و تحلیل مدل‌های علی، خصوصاً مدل یابی معادلات ساختاری است، لذا قبل از پرداختن به آزمون الگوی نظری، ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش در جدول ۲ ارائه شده است تا رابطه بین متغیرها مورد بررسی قرار گیرد.

جدول ۲- آزمون همبستگی بین متغیرهای پژوهش

متغیر	انسجام خانواده	شبکه‌های اجتماعی	دل‌بستگی ایمن	دل‌بستگی اجتنابی	دل‌بستگی دوسوگرا	هیجان خواهی
انسجام خانواده	۱					
اشتیاق به شبکه‌های اجتماعی	$-0/35^{**}$	۱				
سبک دل‌بستگی ایمن	$0/56^{**}$	$-0/34^{**}$	۱			
سبک دل‌بستگی اجتنابی	$-0/56^{**}$	$0/58^{**}$	$-0/49^{**}$	۱		
سبک دل‌بستگی دوسوگرا	$-0/47^{**}$	$0/57^{**}$	$-0/41^{**}$	$0/66^{**}$	۱	
نمره کل هیجان خواهی	$-0/45^{**}$	$0/48^{**}$	$-0/48^{**}$	$0/65^{**}$	$0/71^{**}$	۱

($P < 0/05^{*}$ $P < 0/01^{**}$)

نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد که بین اشتیاق به شبکه‌های اجتماعی و هیجان خواهی با مؤلفه انسجام خانواده رابطه منفی معنی‌داری وجود دارد. همچنین بین سبک‌های دل‌بستگی ایمن با انسجام خانواده رابطه مثبت معنی‌دار و بین سبک‌های دل‌بستگی اجتنابی و دوسوگرا با انسجام خانواده رابطه منفی معنی‌دار به چشم می‌خورد. همچنین نتایج جدول نشان می‌دهد

بین سبک دل‌بستگی اجتنابی، سبک دل‌بستگی دوسوگرا و هیجان‌خواهی با اشتیاق به شبکه اجتماعی رابطه مثبت و بین سبک دل‌بستگی ایمن با اشتیاق به شبکه اجتماعی رابطه منفی وجود دارد. در آخر نیز می‌توان اضافه نمود بین سبک‌های دل‌بستگی با هیجان‌خواهی رابطه معنی‌داری وجود دارد.

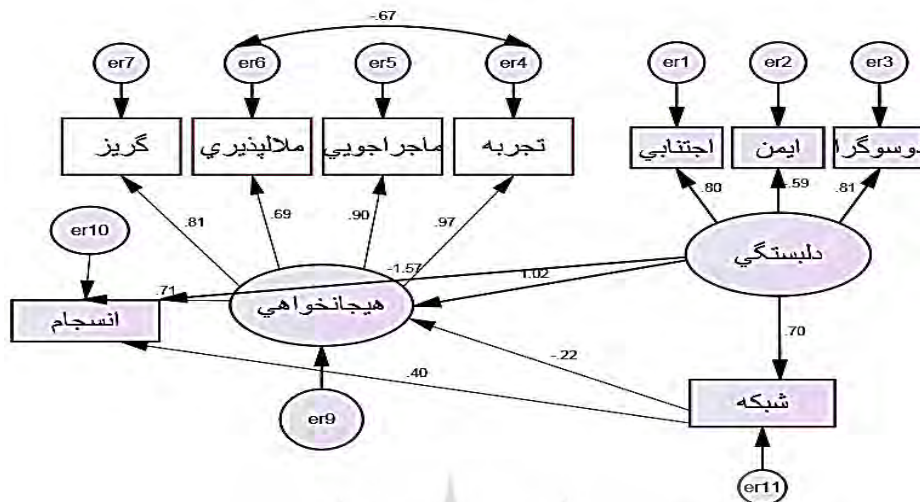
به منظور بررسی اثر مستقیم و غیرمستقیم اشتیاق به شبکه‌های اجتماعی و سبک دل‌بستگی بر انسجام خانواده از تحلیل مسیر استفاده گردید. برازش آماری مدل پیشنهادی با داده‌های پژوهش با استفاده از نرم‌افزار Amos و با بهره‌گیری از شاخص‌های برازش مورد بررسی قرار گرفت. با توجه به شاخص‌های به دست آمده طبق جدول ۳ مدل پیشنهادی از برازش مناسبی برخوردار بود.

جدول ۳- شاخص‌های برازش کلی مدل

RMSEA	AGFI	GFI	CFI	NFI	IFI	χ^2/df
۰/۱۰	۰/۹۱	۰/۹۳	۰/۹۴	۰/۹۴	۰/۹۶	۲/۸۹

با توجه به جدول ۳ می‌توان گفت، نسبت مربع کای به درجه آزادی (χ^2/df)، شاخص برازش افزایشی (IFI)، شاخص برازش هنجار شده (NFI)، شاخص برازش تطبیقی (CFI)، شاخص برازش (GFI)، شاخص تعدیل یافته برازش (AGFI) و ریشه دوم برآورد پراکندگی خطای تقریب ((RMSEA) حد مطلوب است. بر اساس این شاخص‌ها می‌توان نتیجه گرفت که مدل مفروض برازش بسیار خوبی با داده‌ها دارد.

شکل ۱ ضرایب استاندارد مسیرهای مستقیم برای مدل برازش یافته نقش واسطه‌ای هیجان‌خواهی در رابطه‌ی اشتیاق به شبکه‌های اجتماعی و سبک دل‌بستگی با انسجام خانواده در زنان متأهل را نشان می‌دهد.

نمودار ۱- نمودار برازش یافته معادلات ساختاری متناسب با مدل مفهومی

بر اساس نمودار فوق تحلیل مسیر برای اثرات مستقیم و غیرمستقیم نتایج جدول زیر را به همراه دارد.

جدول ۴- ضرایب استاندارد مستقیم و غیرمستقیم و کل مدل

متغیر پیش‌بینی کننده	متغیر ملاک	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم	اثر کل
شبک‌های دل‌بستگی	انجام خانواده	-۱/۵۷**	۰/۸۹**	-۰/۶۷**
اشتیاق به شبکه‌های اجتماعی	انجام خانواده	۰/۴۰**	-۰/۱۶*	۰/۲۴**
هیجان خواهی	انجام خانواده	۰/۷۱**	-----	۰/۷۱**
شبک‌های دل‌بستگی	هیجان خواهی	۱/۰۲**	-۰/۱۶*	۰/۸۶**
اشتیاق به شبکه‌های اجتماعی	هیجان خواهی	-۰/۲۲**	-----	-۰/۲۲**
شبک‌های دل‌بستگی	اشتیاق به شبکه‌های اجتماعی	۰/۷۰**	-----	۰/۷۰**

$$(P < 0.01^{**} \quad P < 0.05^*)$$

یافته‌های جدول ۴ نشان می‌دهد که اثر مستقیم مؤلفه اشتیاق به شبکه‌های اجتماعی و سبک‌های دل‌بستگی با انسجام خانواده معنی‌دار می‌باشد ($p - value < 0.05$). در ادامه با دخالت مؤلفه‌ی هیجان‌خواهی بر رابطه بین مؤلفه پیش‌بین و ملاک، نقش میانجی هیجان‌خواهی در رابطه بین اشتیاق به شبکه‌های اجتماعی و سبک‌های دل‌بستگی با انسجام خانواده را مورد ارزیابی قرار دادیم. یافته‌های جدول فوق نشان می‌دهد که هیجان‌خواهی نقش میانجی در رابطه بین اشتیاق به شبکه‌های اجتماعی و سبک‌های دل‌بستگی با انسجام خانواده دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر باهدف بررسی نقش واسطه‌ای هیجان‌خواهی در رابطه اشتیاق به شبکه‌های اجتماعی و سبک‌های دل‌بستگی با انسجام خانواده انجام شد. نتایج پژوهش نشان داد که بین اشتیاق به شبکه‌های اجتماعی با انسجام خانواده در زنان متأهل رابطه منفی معنی‌داری وجود دارد. این نتیجه هم راستا با پژوهش‌های لويس، نایت، جرمونی، بنستید، جوزف و پولی^۱ (۲۰۱۵)، پریس (۲۰۰۹)، محمدی (۱۳۹۵)، جعفرزاده داشبلاغ، بیداری کویجی، حسین‌زاده و صمدی (فرد) (۱۳۹۴) و صدیق اورعی، نوغانی و سالار (۱۳۹۲) می‌باشد.

در تبیین نتایج این فرضیه مبتنی بر رابطه منفی معنی‌دار بین اشتیاق به شبکه اجتماعی با انسجام خانواده می‌توان گفت، شبکه‌های اجتماعی مجازی باهدف سرگرم کردن کاربران آنان را از فضای صمیمانه خانواده دور می‌سازند (خجیر و حسین‌نظر، ۱۳۹۲)؛ چرا که شبکه‌های اجتماعی دسترسی پذیری بسیار بالایی دارد و موجب کاهش ارتباط رودررو و فیزیکی انسان‌ها نیز شده‌اند. نوغانی و چرخ‌زرین (۱۳۹۲) بر اساس نظریه پاتنام (۲۰۰۰) اظهار می‌کنند که هرچه استفاده از فیس‌بوک افزایش پیدا کند تعاملات افراد کاهش می‌یابد. در همین راستا، یافته‌های پژوهشی سادات حسینی و مؤمنی (۱۳۹۵) حاکی از آن

^۱ Lewis, A. Knight, T. Germanov, G. Benstead, M. Joseph, C & Poole, L.

است که کاربران شبکه‌های اجتماعی کمتر به دیدار دوستان و بستگان خود می‌روند و به جای آن با گذاشتن پیام با آن‌ها ارتباط برقرار می‌کنند، کمتر با اعضای خانواده خود صحبت می‌کنند و همچنین هنگامی که در کنار اعضای خانواده خود هستند، کارها و فعالیت‌های شخصی خود را در شبکه‌های اجتماعی پیگیری می‌کنند و بدین شکل عملکرد خانواده آن‌ها رو به کاهش می‌رود و در این بین زنان به دلیل اینکه بیشتر در محیط محدود خانه به سر می‌برند، جهت پر کردن اوقات فراغت، گرایش بیشتری به این شبکه‌ها دارند و چون آن را فضای متفاوت و قابل توجه می‌یابند، در معرض خطرات بیشتری قرار می‌گیرند. علاوه بر این کلایتون^۱ (۲۰۱۴)، والنزوللا، هالپرن و کتز^۲ (۲۰۱۴) و دیو و تولان^۳ (۲۰۱۵) در پژوهش خود این یافته را نشان داده‌اند که شبکه‌های اجتماعی بر کیفیت زندگی، کیفیت رابطه، ناسازگاری و تعارض بین زوجین اثرگذار بوده و زمینه طلاق عاطفی و قانونی را فراهم می‌آورد. به گونه‌ای که می‌توان گفت، سایت‌های شبکه‌های اجتماعی، همسران ناخشنود را وسوسه می‌کند تا در جستجوی افراد دیگری (نظیر دوستان، همکلاسی‌های سابق، دوستان صمیمی دوران کودکی، یا دوستان جدید) برآیند که بالقوه زمینه خیانت به همسران کنونی افراد را فراهم و بر ضد نهاد خانواده عمل می‌کند. مسائل یاد شده شکل و کیفیت ارتباط در خانواده‌ها و همچنین ایفای درست نقش‌های خانوادگی را با تغییر همراه ساخته است، بنابراین می‌توان گفت بین اشتیاق به شبکه‌های اجتماعی و انسجام خانواده رابطه منفی معنی‌داری وجود دارد.

همچنین نتایج پژوهش حاضر نشان داد که بین سبک‌های دل‌بستگی و انسجام خانواده رابطه معنی‌داری وجود دارد؛ به گونه‌ای که بین سبک دل‌بستگی ایمن و انسجام خانواده رابطه مثبت معنی‌دار و بین سبک دل‌بستگی اجتنابی و دوسوگرا با انسجام خانواده رابطه منفی معنی‌داری وجود دارد. نتیجه فرضیه مذکور با نتایج یافته‌های نتایج این پژوهش همسو با نتایج

---

^۱ Clayton, R.B

^۲ Valenzuela, S. Halpern, D & Katz

^۳ Dew, J & Tulane, S

پژوهش فوجموری، هایاشی، فوجوارا و ماتسوکا^۱ (۲۰۱۷)، آستین^۲ (۲۰۱۴)، شیفتال، متیاش، فار و دافرتی^۳ (۲۰۱۳)، کلر کین، اسمیت و هامز^۴ (۲۰۱۳)، اولدمیدو، کوین و کوارت^۵ (۲۰۱۳)، فخری، مهدویان فرد و کیمیایی (۱۳۹۷)، حمیدی (۱۳۸۶) و سعادت و اعتمادی (۱۳۹۶) همسو می‌باشد. در خصوص رابطه مثبت بین سبک دل‌بستگی ایمن با انسجام خانواده می‌توان گفت، افراد با سبک دل‌بستگی ایمن دارای ویژگی‌هایی از قبیل اعتماد به خود و دیگران، درک مثبت و حمایت اجتماعی، رفتار اکتشافی و تمایل به بخشش و مهار هیجان‌های منفی می‌باشند که این ویژگی‌ها موجب استحکام روابط زوجین شده و انسجام خانواده را افزایش می‌دهد. (بیرامی، فهیمی، اکبری و امیری پیچاکلائی، ۱۳۹۱).

به عبارت دیگر، سبک دل‌بستگی ایمن، فضایی مطمئن همراه با امنیت را برای افراد ایجاد می‌کند که در آن به تعامل پردازند و همچنین از طرفی دیگر کارکرد خانوادگی بهتر نیازمند اعتماد و امنیت افراد در روابط با همدیگر است. افراد با سبک دل‌بستگی ایمن می‌توانند هم در نقش‌های ولی-فرزندی و هم در ارتباطات و کاهش تعارضات خانوادگی و هم در سایر ابعاد کارکرد خانوادگی موفق‌تر باشند. همان‌طور که هینن، ساندرمن و اسپراگر^۶ (۲۰۰۹) نشان دادند که افراد با سبک دل‌بستگی ایمن میزان پایینی از عدم رضایت از خود، روابط و زندگی را گزارش دادند. همچنین پژوهش شیفتال و همکاران (۲۰۱۳) نشان داد سبک دل‌بستگی ایمن با سطح پریشانی پایین‌تر و سطح بالای انسجام و عملکرد خانواده ارتباط دارد. در خصوص رابطه منفی بین سبک دل‌بستگی اجتنابی و دوسوگرا با انسجام خانواده با استناد به پژوهش شیفتال و همکاران (۲۰۱۳) می‌توان گفت، فرد با سبک دل‌بستگی اجتنابی و دوسوگرا به شدت از ایجاد روابط نزدیک و صمیمانه، گریزان است و به محض این که احساس می‌کند ارتباط در حال نزدیکی است، ناآگاهانه از آن اجتناب می‌کند که این موجب کاهش روابط بین زوجین شده و انسجام خانواده را کاهش می‌دهد.

^۱ Fujimori, A. Hayashi, H. Fujiwara, Y & Matsusaka, T

^۲ Stein, M

^۳ Sheftall, A. Mathias, C. Furr, M. & Dougherty, D

^۴ Clerkin, E.M. Smith, A.R. Hames, J.L

^۵ Oldmeadow, J.A. Quinn, S & Kowert, R

^۶ Hinnen, C. Sanderman, R & Sprangers, M. A. G

(شیفتال و همکاران، ۲۰۱۳). در همین راستا، هیرشبرگر، سریواستاوا، مارش، کوان و کوان^۱ (۲۰۰۹) این یافته را عنوان نمودند که افراد دارای سبک دل‌بستگی دوسوگرا به دلیل آشفته‌گی در سبک دل‌بستگی خود، نیاز شدید به جنبه‌های عاطفی و صمیمت هیجانی دارند و ترس دائم از طرد شدن از سوی شریک زندگی آن‌ها، مکرراً شایستگی و توانایی انطباق عملکرد خانوادگی آن‌ها تحت تأثیر قرار می‌دهد و باعث نارضایتی زناشویی می‌گردد. همچنین، بنا به عقیده‌ی اوزمن و آتیک^۲ (۲۰۱۰) افراد با سبک دل‌بستگی اجتنابی در به اشتراک گذاشتن افکار و احساسات با دیگران ناتوان هستند، در واقع می‌توان گفت روابط فرد اجتنابی با دیگران دارای ثبات نمی‌باشد و این مسئله به نوبه خود باعث کاهش انسجام روابط بین اعضای خانواده می‌گردد. با عنایت به مطالب مطرح شده می‌توان این گونه نتیجه گرفت که افراد دل‌بستگی اجتنابی و دوسوگرا نسبت به فرد دیگر که اینجا همسر شخص است بی‌اعتماد بوده و نسبت به پاسخگری و در دسترس بودن شریک زندگی خود تردید دارند که این دو مؤلفه منفی شناختی بنیادین در این افراد احتمالاً باعث می‌گردد که از انسجام خانوادگی پایین‌تری برخوردار باشند و در مقابل افراد دارای دل‌بستگی ایمن در الگوی فعال‌سازی درونی خود هم خودشان را ارزشمند می‌دانند و هم دیگران را پاسخگو و در دسترس می‌بینند و در صورت به وجود آمدن مشکلی به‌جای سرزنش کردن خود (دل‌بستگی دوسوگرا) یا متهم کردن دیگری و دوری‌گزینی (دل‌بستگی اجتنابی) دنبال بهبود رابطه می‌باشند که این باعث می‌شود که انسجام خانوادگی بالاتری داشته باشند؛ بنابراین می‌توان گفت بین سبک دل‌بستگی ایمن و انسجام خانواده رابطه مثبت معنی‌دار و بین سبک دل‌بستگی اجتنابی و دوسوگرا با انسجام خانواده رابطه منفی معنی‌داری وجود دارد.

همچنین، نتایج پژوهش نشان داد که هیجان خواهی در رابطه بین اشتیاق به شبکه‌های اجتماعی و سبک‌های دل‌بستگی با انسجام خانواده نقش میانجی‌گرانه ه دارد. در خصوص نقش میانجی‌گرانه ه هیجان خواهی، سیاوشی، جهانیان، عباسی اصل و مفاخری (۲۰۱۶)، سامی فر و شاکر نژاد (۲۰۱۴)، عزیزی نژاد و جنابادی (۲۰۱۴) به نتیجه‌ای همسو با پژوهش

^۱ Hirschberger, G. Srivastava, S. Marsh, P. Cowan, C.P & Cowan, P.A

^۲ Özmen, O & Atik, G

حاضر دست یافتند. در خصوص نقش میانجی‌گرانه هیجان‌خواهی در رابطه سبک‌های دل‌بستگی با انسجام خانواده می‌توان گفت، افراد دارای سبک دل‌بستگی ایمن به دلیل کسب امنیت خاطری که از دل‌بستگی صحیح بین فرزند و مادر در دوران کودکی کسب و شرایط ایمن را تجربه کرده‌اند، در مقابل تحریک‌های روانی و فیزیکی محیط به حفظ خود از تهدیدات خاصی که ایمنی خاطر را دستخوش فروپاشی می‌کنند، واکنش نشان می‌دهند و به‌صورت محتاطانه با شرایط استرس‌زا روبه‌رو خواهند شد. در همین راستا، استانجوی، ویدانویک و آندلکویک^۱ (۲۰۱۰) و جلوانی، عابدی و آقای جشوقانی (۱۳۹۴) در پژوهش‌های خود عنوان نمودند میزان هیجان‌خواهی بسته به سبک دل‌بستگی افراد متفاوت است و افراد با سبک دل‌بستگی ایمن به دلیل توانایی تنظیم هیجانی از هیجان‌خواهی معقول و کمتری نسبت به افراد دارای سبک دل‌بستگی اجتنابی برخوردارند.

در واقع افراد با دل‌بستگی ایمن از ریسک‌پذیری و سبک زندگی ناانگیزنده کمتری برخوردارند و برای شروع و انجام فعالیت‌های مخاطره‌انگیز یا ماجراجویانه، تمایل کمتری دارند. از این‌رو از کارهای با هیجان‌خواهی بالا گریزانند. در نتیجه می‌توان گفت هیجان‌خواهی در زندگی افراد با سبک دل‌بستگی ایمن نقش کم‌رنگ‌تری دارد. ولیکن می‌توان گفت، افرادی که دارای ویژگی سبک دل‌بستگی دوسوگرا و اجتنابی باشند، از میزان هیجان‌خواهی بالاتری نسبت به افراد دیگر برخوردارند. این نتیجه با یافته‌های تحقیق کاسل، واردل و رابرتز^۲ (۲۰۰۷) که دریافتند بین سبک‌های دل‌بستگی ناایمن و رفتارهای پرخطر، رابطه تنگاتنگی وجود دارد، همخوان و هم‌راستا است. در تأیید نتایج به‌دست‌آمده می‌توان استنباط کرد، افرادی که دارای دل‌بستگی دوسوگرا هستند، در زمان کودکی از یک سو درصدد نزدیک شدن به مادر و کسب محبت او بوده‌اند و از سوی دیگر خشم خود را نیز به دلیل بی‌توجهی مادر به او بروز می‌دادند و گاهی هم در مقابل نزدیکی، مقاومت و ایستادگی می‌کردند این آشفتگی و خشمی که در دوران کودکی در فرد ایجاد شده است

^۱ Stanojevi, T.S. Vidanovic, S & Anđelkovic, V

^۲ Kassel, J.D. Wardle, M & Roberts, J.E

می‌تواند به عاملی برای بی‌قراری و بی‌تحملی در بزرگ‌سالی تبدیل شود و این بی‌قراری را می‌توانند با انجام فعالیت‌های داری میزان بالای هیجان خواهی جبران نمایند. با توجه به مطالب مطرح شده می‌توان گفت بین سبک‌های دل‌بستگی و میزان هیجان خواهی رابطه‌ای تنگاتنگ وجود دارد و افرادی که از سطوح بالای هیجان خواهی برخوردارند احتمالاً سطوح پایین برانگیختگی آن‌ها موجب می‌شود که نسبتاً نترس باشند. چنین افرادی برای رسیدن به یک سطح بهینه برانگیختگی، در جستجوی تحریک‌هایی هستند که برای افراد عادی، جدید و خطرناک است و اضطراب ناخوشایند ایجاد می‌کند (بهرامی و کامرانی صالح، ۱۳۹۶). وجود این ویژگی‌ها احتمال عدم توافق در زندگی زناشویی را افزایش می‌دهد. در نتیجه می‌توان گفت، افرادی که از سطح هیجان خواهی بالاتری برخوردارند انسجام خانواده و رضایت زناشویی کمتری را تجربه خواهند کرد؛ بنابراین می‌توان گفت هیجان خواهی نقش میانجی‌گرانه‌ی معنی‌داری در رابطه‌ی بین سبک‌های دل‌بستگی با انسجام خانواده دارد.

در خصوص نقش میانجی‌گرانه هیجان خواهی در رابطه اشتیاق به شبکه‌های اجتماعی با انسجام خانواده می‌توان گفت، افراد دارای هیجان خواهی بالا از طریق رفتار بی‌بند و بارانه (سهل‌انگارانه) که شامل فعالیت‌های خطرناک، شیوه غیرمعارف زندگی و عدم پذیرش یکنواختی می‌باشد، بر روی نیاز برای تجارب جدید و متنوع تمرکز می‌کنند. بازداری زدائی میل به رها کردن خود از قیدوبندهای اجتماعی به خاطر لذت‌جویی است و استفاده مداوم از جهان مجازی امکان فرار از حدود اجتماعی را بدون سرزنش اطرافیان و یا تنبیه قانون فراهم می‌سازد. همچنین بین ملال‌پذیری با استفاده از شبکه‌های اجتماعی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. حساسیت نسبت به یکنواختی و ملال، بی‌زاری از هرگونه کار یکنواخت است. یکنواختی در کار، تکرار تجربه یا مواجه شدن با افراد کسالت‌آور. وقتی که اوضاع تغییر نمی‌کند، آدم حساس نسبت به یکنواختی بی‌قرار و بی‌تحمل می‌شود و بر روی نیاز برای تجارب جدید و متنوع تمرکز می‌کند و شبکه‌های اجتماعی می‌تواند یکی از راه‌های رفع این نیازها باشد. یافته حاضر با تحقیق سولتان (۲۰۱۷) مشابه می‌باشد. جستجو در شبکه‌های اجتماعی یا بیشتر فعالیت‌های آنلاین، به‌طور گسترده به‌عنوان تجربه تکنولوژی برتر ارزیابی

می‌شود. از این رو می‌تواند به‌عنوان نوعی هیجان‌خواهی مطرح شود. از آنجا که از طریق شرکت در شبکه‌های اجتماعی می‌توان با پدیده‌های بسیار متنوع، جدید و بدیع مواجه شد و تا حدودی حس تنوع‌طلبی و فرار از یکنواختی را ارضاء ساخت، در نتیجه استفاده از شبکه‌های اجتماعی می‌تواند موضوع وابستگی افراد هیجان‌خواه و تنوع‌طلب شود (خانجانی و اکبری، ۱۳۹۱). بنابراین می‌توان این‌گونه نتیجه گرفت که حس تنوع‌طلبی افراد هیجان‌خواه در شبکه‌های اجتماعی برآورده شده و آن‌ها از دنیای واقعی و خانواده خود بیشتر فاصله می‌گیرند (موسوی، مرادی، کیایی و موسوی، ۲۰۱۵)؛ در حالی که زندگی زناشویی مستلزم ثبات و آرامش نسبی است نه تنوع‌طلبی و دگرگونی؛ عاملی که می‌توان انسجام خانواده را در معرض خطر قرار دهد. با عنایت به مطالب عنوان شده هیجان‌خواهی در رابطه استفاده از شبکه‌های اجتماعی با انسجام خانواده نقش میانجی‌گرانه دارد.

در تعمیم یافته‌های این پژوهش باید متذکر شد که این پژوهش از نوع مقطعی بود و داده‌ها در یک مقطع زمانی خاص به دست آمد و جامعه‌ی مورد پژوهش و نیز حجم نمونه یکی از محدودیت‌های این پژوهش است. همچنین در این پژوهش، برای سنجش متغیرها روش خودسنجی به کار گرفته شد و از پرسشنامه برای جمع‌آوری داده‌های موردنظر استفاده گردید. استفاده از یک روش سنجش، می‌تواند یکی از محدودیت‌های این پژوهش باشد. علاوه بر این، متغیرهای موردبررسی در این پژوهش ممکن است تحت تأثیر متغیرهای شخصیتی، راهبردهای مقابله‌ای، باورهای مذهبی، وضعیت اقتصادی-اجتماعی و نوع ساختار خانواده و از این دست باشد که از محدودیت‌های این پژوهش به حساب می‌آید. لذا برای پژوهش‌های آتی در این زمینه پیشنهاد می‌گردد تحلیل‌های گسترده‌ای ارائه شود و پژوهشگران بتوانند مبانی نظری حاصل از این پژوهش را ملاک قرار بدهند و بر اساس آن، فرضیه‌های متعددی را مطرح و آزمون کنند.

بنابراین با توجه به یافته‌های پژوهش حاضر در خصوص نقش میانجی هیجان‌خواهی در رابطه بین تمایل به شبکه‌های اجتماعی و انسجام خانواده پیشنهاد می‌شود که اقداماتی همچون آموزش نحوه استفاده صحیح از شبکه‌های اجتماعی از طریق دانشگاه‌ها و رسانه‌ها توسط سیاست‌گذاران کلان کشور صورت گیرد. با توجه به نتایج پژوهش و روشن شدن روابط و

نقش پیشین متغیرهای سبک‌های دل‌بستگی و هیجان خواهی در انسجام خانواده، به متخصصان فعال در حوزه خانواده‌درمانی در مراکز بالینی و مشاوره‌ای، پیشنهاد می‌شود برنامه‌های آموزشی ویژه‌ای برای افزایش آگاهی همسران در مورد نقش هیجان خواهی و سبک‌های دل‌بستگی آن‌ها در میزان رضایتشان در نظر داشته باشند.

منابع

- امینی، مهسا و حیدری، حسن. (۱۳۹۵). بررسی اثربخشی آموزش غنی‌سازی روابط بر ارتقاء کیفیت زندگی و رضایت زناشویی دانشجویان متأهل، مجله آموزش و سلامت جامعه، ۳(۲)، ۳۱-۲۳.
- برات دستجردی، نگین و صیادی، سمیه. (۱۳۹۴). بررسی رابطه بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر اعتیاد به اینترنت و افسردگی در دانشجویان دانشگاه‌های پیام نور شهر اصفهان، مجله تحقیقات علوم رفتاری، ۱۰(۵)، ۳۳۲-۳۴۱.
- بهرامی، محمود و کامرانی صالح، بخشعلی. (۱۳۹۶). بررسی رابطه و ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های دل‌بستگی با میزان هیجان خواهی نیروهای عملیاتی یک سازمان نظامی. فصلنامه روان‌شناسی نظامی، ۷(۲۸)، ۴۴-۲۹.
- بیرامی، منصور؛ فهیمی، صمد؛ اکبری، ابراهیم و امیری پیچاکلائی، احمد. (۱۳۹۱). پیش‌بینی رضایت زناشویی بر اساس سبک‌های دل‌بستگی و مؤلفه‌های تمایز یافتگی. مجله اصول بهداشت روانی، ۱۴(۱)، ۷۷-۶۴.
- پارسا، فرزاد؛ رستمی، سهیلا و سجادی، شیلان. (۱۳۹۵). وظایف زن در زندگی زناشویی و نقش آن در استوار ساختن بنیاد خانواده از دیدگاه فقه اسلامی، مجله مشاوره و روان‌درمانی خانواده، ۶(۲۲)، ۱۸۸-۱۶۵.
- جعفرزاده داشبلاغ، حسن؛ بیداری کویچی، محمد؛ حسین زاده، یزدان و صمدی فرد، حمید رضا. (۱۳۹۴). رابطه بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی با رضایت زناشویی و نعارضات زناشویی. همایش ملی روانشناسی و مدیریت آسیب‌های اجتماعی.

جلوانی، مرضیه؛ عابدی، احمد و آقایی جشوقانی، اصغر. (۱۳۹۴). رابطه سبک‌های دل‌بستگی با هیجان خواهی در دختران دبیرستانی شهر اصفهان. پژوهش توانبخشی در پرستاری، ۳(۳)، ۴۵-۵۳.

حمیدی، فریده. (۱۳۸۶). بررسی رابطه سبک‌های دل‌بستگی با رضایت‌مندی زناشویی در دانشجویان متأهل دبیری. فصلنامه خانواده‌پژوهی، ۳(۹)، ۴۴۳-۴۵۳.

خالق خواه، علی و بابائی منقاری، محمد. (۱۳۹۳). رابطه سبک‌های دل‌بستگی و هوش معنوی با نگرش دینی دانش‌آموزان متوسطه شهرستان آمل در سال ۱۳۹۳، دین و سلامت، ۲(۲)، ۹-۱.

خانجانی، زینب و اکبری، سپیده. (۱۳۹۱). هیجان خواهی و وابستگی نوجوانان به اینترنت. فصلنامه علوم تربیتی، ۵(۲۰)، ۶۳-۷۵.

خسروی، زهره و صحرایی، ام‌هانی. (۱۳۹۰). رابطه اعتیاد به اینترنت با عملکرد خانواده و سلامت روان در دانش‌آموزان. مطالعات روانشناسی تربیتی، ۸(۱۴)، ۵۹-۸۰.

خجیر، یوسف و حسین نظر، فرهاد. (۱۳۹۲). آسیب‌شناسی خانواده ایرانی در عرصه شبکه‌های اجتماعی مجازی، همایش تخصصی بررسی ابعاد شبکه‌های اجتماعی.

خجیر، یوسف. (۱۳۹۶). آسیب‌شناسی استفاده از شبکه‌های اجتماعی و نرم‌افزارهای تلفن همراه در خانواده‌ی ایرانی (با تأکید بر نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید). فصلنامه شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده، ۲۰(۷۷)، ۱۱۰-۱۳۶.

سادات حسینی، فاطمه و مؤمنی، فرشته. (۱۳۹۵). بررسی رابطه‌ی عملکرد خانواده با استفاده از شبکه‌های اجتماعی در دانش‌آموزان دبیرستانی. فصلنامه پژوهش‌های کاربردی روان‌شناختی، ۷(۲)، ۱۵۳-۱۶۵.

سامانی، ساسان. (۱۳۸۱). بررسی مدل علی همبستگی خانواده، استقلال عاطفی و سازگاری. پایان‌نامه دکتری، دانشگاه شیراز، ۱۳۸۱.

سعادت، سجاد و اعتمادی، عذرا. (۱۳۹۶). بررسی میزان رغبت به ازدواج و ارتباط آن با سبک‌های دل‌بستگی و انسجام خانواده در دانشجویان. فصلنامه نسیم تندرستی، ۱۸، ۳۲۲-۳۴۵.

سلیمی، عظیمه. (۱۳۹۳). نقش شبکه‌های اجتماعی بر میزان پرخاشگری دانش آموزان مقطع متوسطه دوم ناحیه ۳ شهر کرمانشاه. پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته تکنولوژی آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه.

شامانی، اسمعیل؛ واحدی، مهدی و نوروزی، داریوش. (۱۳۹۵). رابطه استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی با هویت جوانان شهر تهران. فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی، ۲۸(۲)، ۱۸۲-۱۶۴.

شولتز، دوان و شولتز، سیدنی. (۱۹۹۴). نظریه‌های شخصیت. ترجمه یحیی سید محمدی (۱۳۹۵). تهران: ویرایش.

صدیق اورعی، غلامرضا؛ نوغانی، محسن و سالار، علی. (۱۳۹۲). شبکه اجتماعی همسرگزینی و تأثیر آن بر رضایت از زندگی زناشویی در بین مردان متأهل. جامعه‌شناسی کاربردی، ۲۴(۴۹)، ۳۶-۱۷.

فاضلی، ندا. (۱۳۹۱). گونه‌شناسی الگوهای در حال ظهور زندگی خانوادگی در شهر تهران. مقاله‌های اولین همایش علمی و پژوهشی زنان و زندگی شهری: ۱۳۹۱.

فخری، مریم؛ مهدویان فرد، راحله و کیمیایی، سیدعلی. (۱۳۹۷). پیش‌بینی احتمال طلاق زنان بر اساس دل‌بستگی اجتنابی، دل‌بستگی اضطرابی و مهارت حل مسأله خانواده. فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی، ۹(۳۳)، ۲۲۲-۲۰۷.

قنبری هاشم‌آبادی، بهرام علی؛ حاتمی ورزنده، ابوالفضل؛ اسمعیلی، معصومه و فرحبخش، کیومرث. (۱۳۹۰). رابطه‌ی بین سبک‌های فرزند پروری، دل‌بستگی و تعهد زناشویی در زنان متأهل دانشگاه علامه طباطبایی. فصلنامه زن و جامعه. ۲(۷)، ۳۹-۶۰.

کرمانی مامازندی، زهرا و دانش، عصمت. (۱۳۹۰). تأثیر نگرش مذهبی و هیجان خواهی بر سازگاری زناشویی دبیران متأهل شهرستان پاکدشت. مطالعات روان‌شناختی، ۷(۲)، ۱۵۴-۱۲۹.

کریمی، یحیی. (۱۳۹۵). روانشناسی شخصیت. تهران: پیام نور.

محمدی، حمید. (۱۳۹۵). بررسی تأثیر شبکه‌های اجتماعی و دنیای مجازی بر میزان طلاق و رضایت زناشویی مطالعه موردی استان آذربایجان غربی. سومین کنفرانس بین‌المللی پژوهش در مهندسی، علوم و تکنولوژی، ۱۳۹۵.

مطهری، زهرا السادات؛ بهزاد پور، سمانه و سهرابی، فرامرز. (۱۳۹۲). تبیین سطح تعارض زناشویی بر اساس هیجان خواهی و تاب‌آوری در زوجین. فصلنامه زن و مطالعات خانواده، ۲۰، ۱۰۵-۱۲۵.

مؤذنی، طاهره؛ آقایی، اصغر و گل پرور، محسن. (۱۳۹۳). پیش‌بینی سبک‌های دل‌بستگی فرزندان بر اساس شیوه‌های فرزند پروری والدین، آموزش و ارزشیابی (علوم تربیتی)، ۲۵(۲)، ۸۷-۹۹.

میرزایی کوتنایی، فرشته؛ حسین خانزاده، عباسعلی؛ اصغری، فرهاد و شاکری نیا، ایرج. (۱۳۹۴). نقش انسجام خانواده در تبیین رفتارهای پرخاشگرانه فرزندان، فصلنامه تحول روان‌شناختی کودک، ۱(۳)، ۸۱-۹۲.

نایی نیا، انورالسادات؛ سالاری، پروین و مدرس غروی، مرتضی. (۱۳۹۰). بررسی ارتباط سبک دل‌بستگی بالغین به والدین با تنش، اضطراب و افسردگی، اصول بهداشت روانی، ۱۳(۲)، ۱۹۴-۲۰۲.

نوغانی، محسن و چرخ زرین، مرتضی. (۱۳۹۲). بررسی تأثیر فیس‌بوک بر سرمایه اجتماعی پیوندی و پل زنده در بین جوانان، فصلنامه مطالعات جامعه‌شناختی. ۴(۱۱۲)، ۱۸۸-۱۷۳.

Azizi Nejad, B. Jenaabadi, H. (۲۰۱۴). *Relationship between Sensation Seeking and Marital Satisfaction of Couples in Urmia*. Journal of Psychology & Behavioral Studies, ۲(۵), ۱۶۹-۱۸۲.

Ainsworth, M. (۱۹۸۹). *Attachments beyond infancy*. American Psychologist, ۴۴(۴), pp.۹۰۹-۷۱۶.

Baker, C. N. Horger, M. (۲۰۱۲). *Parental childrearing strategies influence self-regulation, socio emotional adjustment, and psychopathology in*

- early adulthood: Evidence from a retrospective cohort study. Personality and Individual Differences*, ۵۲, ۸۰۰-۸۰۵.
- Clayton, R.B. (۲۰۱۴). *The Third Wheel: The Impact of Twitter Use on Relationship Infidelity and Divorce*. *Cyber psychology, Behavior, And Social Networking*, ۱۷(۷), ۴۲۵-۴۳۰.
- Clerkin, E.M. Smith, A.R. Hames, J.L. (۲۰۱۳). *The interpersonal effects of Facebook reassurance seeking*. *Journal of affective disorders*, ۱۵۱ (۲), ۵۲۵-۵۳۰.
- Dew, J. & Tulane, S. (۲۰۱۵). *The Association Between Time Spent Using Entertainment Media and Marital Quality in a Contemporary Dyadic National Sample*. *Journal of Family and Economic Issues*, ۳۶, ۶۲۱-۶۳۲.
- Fujimori, A. Hayashi, H. Fujiwara, Y. Matsusaka, T. (۲۰۱۷). *Influences of Attachment Style, Family Functions and Gender Differences on Loneliness in Japanese University Students*. *Psychology*, ۸, ۶۵۴-۶۶۲.
- Hinnen, C. Sanderman, R. & Sprangers, M. A. G. (۲۰۰۹). *Adult Attachment as Mediator Between Recollections of Childhood and Satisfaction With Life*. *Clinical Psychology and Psychotherapy* ۱۶, ۱۰-۲۱.
- Hirschberger, G. Srivastava, S. Marsh, P. Cowan, C.P. & Cowan, P.A. (۲۰۰۹). *Attachment, Marital Satisfaction, and Divorce During the First Fifteen Years of Parenthood*. *Pers Relatsh*, ۱۶(۳), ۴۰۱-۴۲۰.
- Hosseinkhanzadeh, A.A. Esapoor, M. Yeganeh, T. Mohammadi, R. (۲۰۱۳). *A Study of The Family Cohesion in Families with Mentally Disable Children*. *Procedia Soc and Behav Sci*, ۸۴, ۹۴۹-۷۵۳.
- Karantzas, G.C. Feeny, J.A. Wilkinson, R. (۲۰۱۰). *Is less More? Confirmatory factor analysis of the Attachment style questionnaires*. *Journal of Social and Personal Relationships*, ۲۷ (۶), ۷۴۹-۷۸۰.
- Kassel, J.D. Wardle, M. Roberts, J.E. (۲۰۰۷). *Adult attachment security and college student substance use*. *Addictive Behaviors*, ۳۲, ۱۱۶۴-۱۱۷۶
- Lewis, A. Knight, T. Germanov, G. Benstead, M. Joseph, C. Poole, L. (۲۰۱۵). *The Impact on Family Functioning of Social Media Use by Depressed Adolescents: A Qualitative Analysis of the Family Options Study*. *Front Psychiatry*, ۶, ۱۳۱.
- Mousavi, A. Moradi, N. Kiaea, Z. & Mousavi, A. (۲۰۱۵), *The Relationship between Sensation Seeking and Married Women's Hostility and Verbal*

- Aggression*. Journal of Applied Environmental and Biological Sciences, ۵(۸۵), ۶۰۴-۶۰۸.
- Nazir, S. Sidra, S. Malik, M.S. Falak, S. Zarqa, A. Muhammad Rizwan, S. (۲۰۱۲). *Parental Conflict And Its Effects On Youth Self Esteem (A Study At University Of Punjab)*. Inter J of Asian Soc Sci, ۲(۹), ۱۳۹۲-۱۴۰۰.
- Oldmeadow, J.A. Quinn, S. Kowert, R. (۲۰۱۳). *Attachment style, social skills, and Facebook use amongst adults*. Computers in Human Behavior, ۲۹(۳), ۱۱۴۲-۱۱۴۹.
- Olson, D. H. (۲۰۱۰). *Circumplex model of marital and family systems*. Journal of Family Therapy, ۲۲, ۱۴۴-۱۶۷.
- Özmen, O. & Atik, G. (۲۰۱۰). *Attachment styles and marital adjustment of Turkish married individuals*. Procedia Soc Behav Sci, ۵, ۳۶۷-۳۷۱.
- Pierce, T. (۲۰۰۹). *Social anxiety and technology: Face-to-face communication versus technological communication among teens*. Computers in Human Behavior, ۲۵, ۱۳۶۷-۱۳۷۲.
- Pempek, T. (۲۰۰۹). *College students' social networking experiences on Facebook*, Journal of Applied Developmental Psychology, ۳۰, ۷۷۲-۷۳۲.
- Samifar, H. Shakerinejad, G.h. (۲۰۱۴). *The Relationship between Sensation Seeking and Marital Satisfaction among Women*. International Journal of Multidisciplinary and Current Research, ۲۹۰۹۲-۲۹۰.
- Scalese, M. Curzio, O. Cutrupi, V. Bastiani, L. Gori, M. Denoth, F. & Molinaro, S. (۲۰۱۴). *Links between Psychotropic Substance Use and Sensation Seeking in a Prevalence Study: The Role of Some Features of Parenting Style in a Large Sample of Adolescents*. Journal of addiction, DOI: ۱۰.۱۱۵۵/۲۰.۱۴/۹۶۲۱۷۸.
- Sheftall, A. Mathias, C. Furr, M. & Dougherty, D. (۲۰۱۳). *Adolescent Attachment Security, Family Functioning, and Suicide Attempts*. Attach Hum Dev, ۱۵(۴), ۳۶۸-۳۸۳.
- Siavoshi, H. Jahanian, A. Abbasi Asl, M & Mafakheri, M. (۲۰۱۶). *The relationships between emotional intelligence, sensation seeking, and marital satisfaction among female teachers*. Social Determinants of Health, ۲(۴), ۱۴۸-۱۵۴.
- Smorti, M. (۲۰۱۴). *Sensation Seeking and Self-efficacy Effect on Adolescents Risky Driving and Substance Abuse*. Procedia-Social and Behavioral Sciences, ۱۴۰, ۶۳۸-۶۴۲.

- Soleimani, M. Azimian, S. Nazari, A M. (۲۰۱۶). *Relationship between family power structure, marital conflicts, and mental health in male retirees of Alborz province Department, Iran Ministry of Education*. Iranian J Ageing, ۱۰ (۴), ۸۰-۸۷.
- Stanojevi, T.S. Vidanovic, S, & Anđelkovic, V. (۲۰۱۰). *Attachment, Aggression and Sensation Seeking in Adolescence*. Annual of Social Work, ۱۷(۱), ۷۱-۹۲.
- Stein, M. (۲۰۱۴). *The relationship between post-natal depression and mother-child interaction*. British Journal of Psychiatry, ۱۰۸, ۴۶-۵۲.
- Sultana, S. (۲۰۱۷). *Social Networking Sites (SNS) and Family Relationship: A Study on Youths of Dhaka City*. Journal Of Humanities And Social Science, ۲۲(۴), ۴۶-۵۲.
- Vaillanta, GJ. Templeton, M. Ardel, S.E. & Meyer. S. (۲۰۱۶). *The Natural History of Male Mental Health: Health and Religious Involvement*, Social Science & Medicine, ۱۶, ۲۲۱-۲۳۱.
- Valenzuela, S. Halpern, D. & Katz, J. (۲۰۱۴). *Social network sites, marriage well-being and divorce: Survey and state-level evidence from the United States*. Computers in Human Behavior, ۳۶, ۹۴-۱۰۱.

